

COP27 és az EU27: a célok továbbra sincsenek összhangban a tényekkel

Az elmúlt két hétben rendezték meg Egyiptomban az ENSZ 27. éghajlatváltozási konferenciáját, ahol a világ országainak vezető politikusai, hatóságok, vállalkozások és a civil társadalom képviselői folytattak eszmecserét a globális éghajlat-politikai cselekvésről. Az EU27 közös állásponttal érkezett Sarm es-Sejkbe annak érdekében, hogy fokozzák az ambíciókat a Párizsi Megállapodásban foglalt célok elérését illetően.

Habár az utóbbi időszakban az energia(ár)válság határozta meg a globális diskurzust, az ENSZ 27. éghajlatváltozási konferenciájának résztvevői nem feledkeztek meg az éghajlatváltozás okozta kihívásokról sem. Ennek lenyomata, hogy az éves rendezvény az éghajlatvédelmi intézkedések végrehajtásáról szóló csúcstalálkozóval vette kezdetét, ahol többek között az Európai Bizottság elnöke, Ursula von der Leyen és az Európai Tanács elnöke, Charles Michel is ismertette az Európai Unió tagállamainak álláspontját:¹ a Párizsi Megállapodásban megfogalmazott globális átlaghőmérséklet-változás 1,5 °C felé történő közelítése kizárólag a globális ambíciószint növelésével érhető el. Ezt például a következő kulcsfontosságú elemekkel lehet elérni: fel kell hagyni a fosszilis tüzelőanyagok használatával vagy ezek nem hatékony támogatásával, országonként kell fokozottabb erőfeszítéseket tenni, utóbbit jelentős finansziális keretekkel kiegészítve.

A klímaváltozás negatív hatásai ugyan már a fejlett országokat is elérték például aszályok, heves esőzések és áradások formájában, a legnagyobb mértékben továbbra is az alacsonyabb üvegházhatásúgáz-kibocsátó, fejlődő társadalmakat érinti. Az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó tanácsadó testülete, az IPCC egyik jelentéséből kiderül,² hogy az éghajlatváltozás a jövőben 3,3-3,6 milliárd ember életét fogja veszélyeztetni, többségében a fejlődő régiókban, ugyanis ők kevesebb képességgel rendelkeznek a negatív hatásokhoz való alkalmazkodáshoz. Ebből kifolyólag már régóta a nemzetközi diskurzus eleme egy, a fejlett gazdaságok által finanszírozott pénzügyi alap létrehozása

¹ Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács 2022a.

² Éghajlatváltozási Kormányközi Testület 2021.

a „klímaigazságosság” jegyében. A „veszteségek és károk” (*loss and damages*)³ kompenzálását szolgáló finanszírozási eszközre már korábban ígéretet tettek a fejlett országok, köztük az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok is, évi 100 milliárd dolláros hozzájárulással a fejlődő országok részére.⁴ Ez a célkitűzés azonban eddig nem valósult meg, ezért sem véletlen, hogy az „Afrikai COP” napirendjén kiemelt szerepet kapott a „veszteségek és károk” kérdése.

Rögtön a konferencia első napjaiban olvasni lehetett, hogy Skócia 5 millió font, Németország 170 millió euró, Belgium pedig 2,5 millió euró hozzájárulást jelentett be a természeti katasztrófák által leginkább sújtott fejlődő országok támogatására,⁵ amely szorosan összefügg az összesen mintegy 200 millió eurós biztosítási programmal,⁶ a *Global Shield*del, amelyet Németország és a G7 csoport hirdetett meg. A fejlődő és a kis szigetországok sajnálatára ez a felajánlás nem az általuk remélt pénzügyi alap létrehozásával történt. Nem véletlen, hiszen az Európai Unió (és az Egyesült Államok is) korábban és most is fenntartásokkal kezeli ezt az eszközt, hiszen már rendelkezésre állnak más, a területet szolgáló eszközök, mint a Zöld Éghajlati Alap⁷ vagy az úgynevezett *Santiago Network*.⁸

A konferencia zárónapja előtt azonban mégis előállt az Európai Unió egy újabb alap létrehozásának ötletével, amely az éghajlati katasztrófák áldozatainak megsegítésére szolgálna a legsebezhetőbb országokban.⁹ Ezzel a lépéssel szembement az eddigi álláspontjával, ugyanakkor szigorú kikötéseket fogalmazott meg az alapot illetően: elsődleges tevékenység továbbra is az üvegházhatásúgáz-kibocsátás radikális csökkentése, vagyis újabb kötelezettségvállalásokat kell tenni az éghajlatváltozás mérséklése érdekében. Emellett az EU szigorúan ragaszkodik ahhoz, hogy a globális pénzügyi folyamatokat a globális klímacélokhoz igazítsák, valamint hogy az Egyesült Államok és Kína is aktív finanszírozója legyen az alapnak. A megállapodásról egyelőre nem áll rendelkezésre több információ, az viszont biztos, hogy utóbbi két nagyhatalom majd csak magára marad a vonakodók táborában.

Az egyiptomi konferenciával egy időben zajlott Balin a világ 19 jelentős gazdaságát és az egész Európai Uniót tömörítő szervezet (G20) kétnapos

³ ÅBERG et al. 2022.

⁴ Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács 2022b.

⁵ SIMON 2022a.

⁶ COLLINS 2022.

⁷ Az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezménye 2022.

⁸ Az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezménye [é. n.].

⁹ MATHIESEN–SCHONHARDT 2022.

találkozója is, ahol az országok képviselői ismét megerősítették elköteleződésüket a Párizsi Megállapodás céljai felé.¹⁰ A G20 tagjai közé tartozik Kína is, aki a világ szén-dioxid-kibocsátásának csaknem egyharmadáért felel.¹¹ A keleti ország ezért kiemelt szerepet játszik a globális üvegházhatásúgáz-kibocsátás redukálása szempontjából, mindazonáltal nagyobb felelősséggel tartozik az elszenvedők kárpótlásáért is. Ezért az új pénzügyi alap finanszírozásában kiemelt szerepet szánnak Kínának.

A G20 csoportba tartozó országok a globális kibocsátás mintegy 80 százalékáért felelősek, amire Frans Timmermans zöld átmenetért felelős uniós biztos és az Európai Bizottság alelnöke is rávilágított egy interjúban.¹² A csoport európai tagjai (mint Franciaország vagy Németország) aligha járnak az élen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése relációjában, nem beszélve arról, hogy a többi európai ország sem tud egyelőre felmutatni jelentős eredményeket a 2030-as, valamint a 2050-es célokat illetően.¹³ Ennek ellenére Timmermans ambiciózus ígérekkel érkezett a klímakonferenciára, ahol bejelentette a 2030-ig elérendő, eddig 55 százalékos üvegházhatásúgáz-kibocsátáscsökkentési cél megemelését. Az 57 százalékos meghatározott értéket pedig az utóbbi időben elfogadott jogszabályokkal indokolta, mivel 2035-től minden új személygépkocsinak és kisteherautónak nulla károsanyag-kibocsátásúnak kell lennie.¹⁴

A vállalatok köre meglehetősen bőséges, habár a Bizottság alelnöke szerint a mostani megállapodás még mindig kevés, pláne, hogy eddig sem láthattunk konkrét eredményeket a korábbi években tett megállapodásokból.¹⁵ A COP egy megfelelő nemzetközi fórum lenne arra, hogy a közös tevékenységnek évről évre újabb löketet adjon, azonban amíg nincs megfelelő szankcionálóeszköz a teljesítések elmaradása esetén, a világ vezetői nem fogják megérezni a (nem) cselekvés következményeit. Ez esetben leghamarabb a környezeti katasztrófák hatásai bírhatnak majd ébresztő erővel a világ döntéshozóinak számára.

2022. november 22.

¹⁰ Fehér Ház 2022.

¹¹ DUPONT 2022.

¹² SIMON 2022b.

¹³ Eurostat 2022.

¹⁴ Európai Bizottság 2022.

¹⁵ Ács 2022.

Felhasznált irodalom

- Åberg, Anna et al. (2022): What is Loss and Damage? *Chatham House*, 2022. december 6. Online: www.chathamhouse.org/2022/08/what-loss-and-damage
- Ács Gábor (2022): Kompenzációs alapról határoztak a COP27 klímacsúcson. *Euronews*, 2022. november 20. Online: <https://hu.euronews.com/2022/11/20/kompenzacios-alaprol-hataroztak-a-cop27-klimacsucson>
- Az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezménye (2022): *Green Climate Fund*. Online: https://unfccc.int/process/bodies/funds-and-financial-entities/green-climate-fund?gclid=Cj0KCQiA99ybBhD9ARIsALvZavWCWJHxjDdAzbZOYtDvYFs4qdVMVQq2J_HABN9zRNo8upy-p0ZHwhvkaAgIFEALw_wcB
- Az ENSZ éghajlatváltozási keretegyezménye [é. n.]: *Santiago Network*. Online: https://unfccc.int/santiago-network?gclid=Cj0KCQiA99ybBhD9ARIsALvZavUxoUPG72WvSvMctYIRM-DeIYkWirED8epwf7RSmUKALOnnFd_RedUAaAtIPEALw_wcB
- Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács (2022a): *A Tanács meghatározta az ENSZ Sarm-es-Sejken tartandó éghajlatváltozási csúcstalálkozóján (COP27) képviselendő uniós álláspontot*. Online: www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/10/24/council-sets-out-eu-position-for-un-climate-summit-in-sharm-el-sheikh-cop27/
- Az Európai Unió Tanácsa – Európai Tanács (2022b): *Az ENSZ éghajlatváltozási konferenciája (COP27), az éghajlatvédelmi intézkedések végrehajtásáról szóló csúcstalálkozó. Sarm-es-Sejk, Egyiptom, 2022. november 7–8.* Online: www.consilium.europa.eu/hu/meetings/international-summit/2022/11/07-08/
- COLLINS, Jennifer (2022): Germany, G7 Launch 'Global Shield' Climate Finance at COP27. *Deutsche Welle*, 2022. november 14. Online: www.dw.com/en/germany-g7-launch-global-shield-climate-finance-at-cop27/a-63728889
- DUPONT, Baptiste (2022): China and the EU in Climate Geopolitics. *European Institute for Asian Studies*, 2022. április 8. Online: <https://eias.org/publications/op-ed/china-and-the-eu-in-climate-geopolitics%E1%BF%BC/>
- Éghajlatváltozási Kormányközi Testület (2021): *AR6 Climate Change 2021*. Online: www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/resources/spm-headline-statements/
- Európai Bizottság (2022): *Zero Emission Vehicles: First 'Fit for 55' Deal Will End the Sale of New CO2 Emitting Cars in Europe by 2035*. Online: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6462
- Eurostat (2022): *Net Greenhouse Gas Emissions*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/SDG_13_10_custom_1300365/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=bf32e957-0096-48fc-b9a2-e127f51a090d
- Fehér Ház (2022): *G20 Bali Leaders' Declaration*. Online: www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/11/16/g20-bali-leaders-declaration/
- MATHIESEN, Karl – SCHONHARDT, Sara (2022): EU Climate Finance Proposal Upends COP27 Talks. *Politico*, 2022. november 8. Online: www.politico-eu.cdn.ampproject.org/c/s/www.politico.eu/article/cop27-china-us-eu-greenhouse-gas-energy-climate-finance-proposal-upends-talks/amp/?utm_source=LinkedIn&utm_medium=social&fbclid=IwAR1B0EAtz-1M24pIldZinraXJo-kte7-K0cQXA28HeKv2Hj_00beOu-PWKSc
- SIMON, Frédéric (2022a): COP27: EU, US Push Back on Climate 'Loss and Damage' Reparation Fund. *Euractiv*, 2022. november 10. Online: www.euractiv.com/section/energy-environment/news/cop27-eu-us-push-back-on-climate-loss-and-damage-reparation-fund/?utm_source=piano&utm_medium=email&utm_campaign=25153&pnespid=5qt8VHVBOb4fg-KffuWqldpHVuxz0WocodLC43vQ5sBpmbd789wNb5BQY3n.tVeZjXly8pS49g

SIMON, Frédéric (2022b): Timmermans: EU's 2030 Climate Goal 'Can Now be Increased to 57%'. *Euractiv*, 2022. november 14. Online: www.euractiv.com/section/energy-environment/news/timmermans-eus-2030-climate-goal-can-now-be-increased-to-57/?utm_source=pi-ano&utm_medium=email&utm_campaign=25153&pnespid=7_E8FH0abKcAgfzJrSS4As.W5BHzXZ0vLfXs3bF0pQxms9ZR7Fk9TyL5Oc3x7ST5iVCnnq29NQ